

NVC Congres 15 juni 2017

OPENBAAR MINISTERIE

Ondermijning

An aerial, high-angle photograph of a modern building's courtyard. The courtyard is paved with light-colored concrete and is surrounded by a glass and metal structure. Several people are walking and standing in the courtyard. A dark car is parked in a designated area near the building's entrance. The overall scene is brightly lit, suggesting a sunny day.

Ondermijning

- Vroeger: zwacri → haalzaken, calculerende daders, georganiseerde criminaliteit

Ondermijning

- Bij ondermijning gaat het om vormen van criminaliteit met potentieel ingrijpende gevolgen voor maatschappelijke systemen, instituties, sociale verbanden en structuren. De ondermijnende criminaliteit holt die structuren uit die het vertrouwen in de overheid, bedrijfsleven en de samenleving als geheel vorm geven. Dat vertrouwen mag en kan niet geschaad worden. Kenmerkend voor ondermijning is de verwevenheid van onder- en bovenwereld.

Ondermijning

Tot de ondermijnende criminaliteit wordt in ieder geval gerekend:

- zware georganiseerde criminaliteit, zoals bijvoorbeeld met betrekking tot verdovende middelen
  - alle vormen van corruptie,
  - milieucriminaliteit,
  - financieel-economische criminaliteit,
  - cybercriminaliteit,
  - ideologisch gemotiveerde criminaliteit zoals het gewelddadig jihadisme.
- Oude wijn in nieuwe zakken?

Ondermijning

- Effectiviteit van het strafrecht
- Maatschappelijk effect van ons optreden
- Van dadergericht naar fenomeengericht
- Maatschappelijk probleem staat centraal

Maatschappelijk probleem

- Manifesteert zich op verschillende deelterreinen
- Dient te worden bestreden vanuit verschillende invalshoeken, door verschillende partijen → multidisciplinaire aanpak → voortdurende afstemming
- Strafrechtelijke interventie is slechts één van de mogelijkheden: van *ultimum remedium* naar *optimum remedium*
- Welke partij is het beste in positie om met een interventie/aanpak maximaal effect te sorteren?

Praktijkvoorbeelden ondermijningsaanpak

- Landelijk Meldpunt Internet Oplichting
- Een samenwerkingsverband tussen Marktplaats, enkele providers, banken, politie en OM
- Naast symptoombestrijding en normbevestiging: sterke focus op preventie, aanpak van een maatschappelijk probleem

- Fabricius (project revitalisering van het havengebied in IJmuiden)
- Een samenwerkingsverband tussen gemeente, belastingdienst, politie en OM
- Organische groei door volhardendheid in de aanpak en aansluiting van private partijen (ondernemersvereniging)

Praktijkvoorbeelden ondermijningsaanpak

- Aanpak Schiphol
- Bijzondere dynamiek: dominant economisch belang
- Wetshandhaving en economisch belang gaan niet altijd samen
- Analyse van 20 jaar drugsonderzoeken: geen crimineel proces op Schiphol kan doorgang vinden zonder een of meer corrupte Schipholmedewerkers
- Vraag: hoe kunnen we deze criminele processen zoveel mogelijk frustreren
- Bestuursrechtelijke interventiemogelijkheid
- Verlegging focus van strafrechtelijke veroordeling naar bestuursrechtelijke handhaving

Problemen bij ondermijningsaanpak

- Het duurt lang! Het probleem is langzaam ontstaan, dus alleen een langdurige aanpak kan ertoe leiden dat het ook weer weg gaat.
- Samenwerking tussen verschillende organisaties is ingewikkeld:
  - eigen dynamiek, eigen rationaliteit
  - eigen aansturing, eigen verantwoording en eigen verantwoordelijke minister
  - gemeenschappelijk probleempceptie vaak al problematisch
  - na verloop van tijd leidt het uitblijven van zichtbare, makkelijk meetbare resultaten (“krantenkoppen”) tot afhaakgedrag

Uitdagingen bij de ondermijningsaanpak

- We stellen het maatschappelijk effect van onze interventies centraal bij complexe problematiek
- Hoe maken we dat maatschappelijke effect inzichtelijk?
- Hoe maken we dat effect meetbaar? → effectmeting
- Hoe zorgen we ervoor dat we onze aanpak zo verkopen dat we daarmee door mogen gaan? → storytelling